

Szerkesztőség és kiadó-
hivatal:

Bocskay-utca 9. sz.

Megjelenik minden hó
15-én.

Genealogiai Füzetek

Családtörténeti folyóirat.

A „Genealogiai Füzetek”
előfizetési ára:

Egész évre 8 kor.

Félévre 4 «

Egyes szám ára . . 1 «

Szerkesztik és kiadják: CSIKSZENTMIHÁLYI SÁNDOR IMRE ÉS KADICSFALVI DR. TÖRÖK PÁL.

Donatió a Székelyföldön.

(Második közlemény.)

Az elmondottak után meg kell fejtenem, hogy mi volt az oka annak; hogy a Székelyföldre behozott a *ius regium* s ezzel a donatió. A mohácsi vészig Erdélyt a magyar király által kinevezett vajdák igazgatták, s a vajda kapcsolta össze az erdélyi autonómiát a magyar királysággal; a magyar királyi hatalmat, az a különleges helyzet, mely a székely alkotmány és birtokjogban megvolt, alig érintette. A mohácsi vész után a török hódítás következtében, másfelől a két király választása miatt az ország részekre szakadozott. Szapolyai János még elég nagy darabot birt az ország területéből, de már ő is támadást intézett a székely birtok jogi természeté ellen; de a mint alább látni fogjuk, az ő csapása kevés eredménnyel járt. Szapolyai János halála után, a mint tudjuk, Erdély külön vált Magyarországtól, János Zsigmond már csak erdélyi fejedelem volt, de ebben az állásában souverainnek érezte magát. S a mi a magyar király hatalmát alig korlátozta, az az erdélyi fejedelem előtt óriás korlátkép jelent meg, a melyet államfői hatalma, tevékenységi köre fejlesztése okából, a mit már ezen kor szelleme is maga után vont, le kellett döntenie. A székely jog és alkotmány jelentékeny gátja és korlátja volt az erdélyi fejedelem központi hatalmának. S a mint tudjuk, a székelység nagy része már Szapolyai Jánossal szemben I. Ferdinánd pártján volt. Ezért kellett módról és eszközről gondoskodni, mely által az erdélyi fejedelem a székelységet hatalmának megnyerheti. Ez a mód nem lehetett más, mint a székely birtok ama kiváló jogi természetének a megszüntetése, a mit már jeleztünk, hogy a székely birtokot a fiskus nem örökölheti; ezért kellett arra törekedni, hogy a hűtlenség esetére kimondassék a fiskus örökösödési joga. Tehát az erdélyi fejedelem már első keletkezésekor magában rejtette a székely ősbirtok elenyésztének esiráját, a mely erősödött; s csak alkalom kellett, hogy a külvilágban megjelenjen. Ez az alkalom nem késett sokáig, midőn a székelyek János Zsigmond ellen fellázadt Balassa Menyhárhoz esatlakoztak, s a székely támadás leverett, elérkezett az idő, hogy a döntő fordulat bekövetkezzék. János Zsigmond a székely felkelés okainak a kipuhatólására 1562. június havában Segesvárra országgyűlést hirdetett; s ezen hozattak a székely jog és alkotmányra nézve korszakalkotó „segesvári végzések”.

Most nem mulaszthatom el azt, hogy a segesvári végzéseket a maguk fontos és átalakító hatásában ne ismertessem.

Az országgyűlési határozat előre bocsátja azt, hogy a székelyek — az Aranyos széknek kivételével — a fejedelem s az ország békeséges állapota ellen támadást intéztek, mely ha meg nem csendesül, az országra nagy veszedelmet és a Székelyföld elvesztését vonta volna maga után, s ezen támadás lecsendesítéseért hivatott Segesvárra országgyűlés, mely gyűlésre a székely főnépeket és lófőket személyesen vagyis fejenként, a község (mely alatt akkor a III. rend értetett) közül és pedig minden székből 16 kiválasztott egyént a hűtlenség büntetésének súlya alatt megidéztek, hogy az ország rendei a lázadás okait értsék meg s a béke biztosításáról gondoskodjanak. Az országgyűlésen a községek kiküldöttei s a beérkezett kérelmek azt panaszolták, hogy a főnép a harmadik rendet elnyomta, s azon sok törvénytelenéget mivelt, mi a támadásra okot szolgáltatott; az országos közbéke megoltalmazásáért hozták a következő végzéseket:

1. Minthogy a székelység azon régi szabadságában bizva, hogy a jószágukat és örökségüket el nem veszthetik, a király méltósága (értendő az erdélyi fejedelem) s az ország belbékéje ellen sokszor fellázadni s oly dolgokat merészelt megkísérteni, melyekből az országra nagy romlás keletkezett, azért, hogy minden eféle gonoszságnak és támadásnak eleje vételessék, azért végeztetett, hogy ha a székelyek oly ténnyt követnének el, melyre a hűtlenség van megálapítva, akkor ők is, mint a nemesség és az országbeli többi hivek, a hűtlenség büntetésével büntetessenek, fejenként jószágukat és örökségüket elveszítsék, a mint ezt másokra rendeli a törvény.

Tehát ez az intézkedés megállapítja azt, hogy a székely a maga ősfoglalási birtokát, a mennyiben hűtlenség bűnébe esik, elveszti s az a fiskusra száll át; ebből önként következik az, hogy ily lefoglalt birtokot a fejedelem a *ius regium* folytán eladományozhatja, s így az donatió tárgya lehet; s mindez a fejedelmi hatalom emelése érdekében történt.

2. A főnépek az ő főiségekben és a lófejek az ő lófőségekben szabadon éljenek, úgy mint a nemesség az ő nemességükben, és a földön lakókat, kiket jó igazsággal bírnak, mint a nemesség az ő jobbágyukat, ők is jobbágyul bíriák, kik a róvás idején a több községgel együtt megróvassanak. Ez az intézkedés első sorban mutatja azt, hogy a székely három rend már nemesak személyi különbséget tüntetett fel e korban, hanem birtokbeli különbséget is, hisz a régi székely alkotmány szerint ki minél több részt vett a

közkötelezettségek teljesítésében, annál több jogot is gyakorolt, s a főség és a lófőség mint birtokmennyiségű fogalmak tűnnek elő, hisz ez a kor az, melyben bizonyos hivatalok (hadnagyság és bíróság) bizonyos lófőségekhez voltak kötve, nem székelyek is szereztek meg lófőségeket; másodsorban látjuk azt, hogy ez ideig a Székelyföldön a jobbágság fogalma ismeretlen volt; kétségtelen azonban, hogy az egyének, kik megélhetés céljából valamely primor, avagy primipilus földjére telepedtek le, és a primor és primipilus között valamelyes dologi viszony fejlődött ki, sőt a kor eszméi hatása alatt talán az uri hatóság is megvolt, de ezek a „földön lakók“ nem képezhették a kincstár „vivum aerarium“-át, mert eddig a székely birtok felett a fiscusnak semmi joga sem vala; hanem ezen intézkedés következtében már a székely birtokon élő „földön lakó“ is jobbágnak tekintett, s a közadóval is megrótták őket.

3. A főnépek és lófők minden dézma fizetése alól kivételt, de kötelesek lovakkal, pánczéllal, sisakkal, paizszsal, kopjakkal hadviselésre jó móddal készzen lenni, úgy hogy minden lófő a fejedelem parancsolatjára, a mikor szükség, egy lóval indulhasson, s egy hónapig saját költségén élhessen, ezentul minden hónapra segítségül 1—1 frtot kapnak; a főnépek pedig kiki a maga tehetsége szerint 3—4—5 loval kötelesek indulni, egy-egy lóért évenként 8 frtot, s 2—2 frtot havi pénzét kapnak. Ez rendelkezik a hadviselés kötelezettségéről, de a harmadik rendről már nincs említés téve.

4. A székely község (harmadik rend) a fejedelem szabad rendelkezése alá vettetett, a kiket sem a főnépek, sem másnak bántani és szolgálatba vetni büntetés alatt megtiltatott és az ellen vétőkre szigorú büntetés vettetett ki. Ez ismét egy sarkalatos intézkedés, mely a régi székely jogrendszert alapostól felforgatta, s a harmadik rendet a fejedelem jobbágyaivá tette, ki a mint a fejlemények igazolták, a harmadik rendet s ezzel a székely község tulajdonát képező nyílföldeket ius regiuma alá vetette s donatio útján egyes főuraknak adományozta.

5. Szabályozták az igazságszolgáltatást, megrendelték, hogy a székekben és szószékekben a királybírák, székbírák és a székülők minden 15 napban széket ülve igazságot szolgáltatassanak, a melyet a királybírák közül az egyik vagy mind a kettőnek, s a székenként a főnépek és a lófők közül választott 12 esküdtnek jelen kell lenni. Minthogy az 1507. agyalfalvi székely nemzetgyűlés azt határozta volt, hogy mindenik székelyszékről Udvarhelyszék elé lehet felebbezni, minthogy ezáltal a perek hosszú lejáratuak lettek, a székekhez való felebbezést megszüntették s azt rendelték, hogy a székről a per közvetlen a fejedelemhez felebbezendő. Ez az intézkedés is a fejedelmi hatalom emelésére szolgált, s biráskodás céljából a nemzetgyűlés összehívását feleslegessé tette, s módot adott a külön székbiráskodás és a széktörvények s a biráskodás autonómia kifejlődésére; s minden székben esküdt notariusok alkalmazását rendelték el.

6. A község dézmáztatását alá vettetett s megtiltatott, hogy a dézmások s a főnépek, kik a dézmát meg szokták vásárolni, a dézma tárgyát képező süldőket és lúdfiukat a község által teleltessék ki. Megállapította a 3 rendre a dézma tized fizetését.

7. Említés tétellett arról, hogy a főnép a 3 renchez tartozók nagy részének földjeit zálogban tartja, de a zálogsumma megkínálása mellett nem akarja a zálogból kibocsátani, hanem sokkal többet követelnek. s megrendelte az országgyűlés, hogy a főnép az ily birtokokat a zálogsumma megkínálására boesássa ki.

8. Megtiltatott a moldvai népek marháinak elrablása.

9. Panasz tétellett, hogy midőn a királybírák a főnéppel a községben járnak biráskodás és dézmaszedés végett, a községet szokatlan fizetésekkel terhelik; ennek megszüntetésére kimondatott, s megállapították, hogy ilyenkor a királybíró magának csak szálást követelhet.

Végül 10. A székelyföldi só a fejedelem részére foglaltatott le.

Ezek a végzések feltüntetik hiven annak a kornak eszmemenetét, látjuk azt, hogy a primorok a primipilusokat s különösen a 3 rendet elnyomták, s ez egyik okául szolgált a belforrongságnak s látjuk azt, hogy mihelyt a belvillongások, egyenetlenségek megindultak, a régi székely birtok-jog és alkotmány összeomlott, a legfontosabb praerogatívák elenyésztek, s a székely ősi alkotmány rombadőlésével a harmadik rend jobbágságba süllyed s a fejedelmi hatalom emelése érdekében a székelység birtoka megszűnik ősfoglalási birtokjogi természetét bírni, nagy részben donatarius birtokká változik át s 1562. évvel indul meg székelyföldön az a processus, mely Magyarországon a királyság keletkezésekor indult meg. Számos székely birtok száll vissza hűtlenség címén a koronára, mely egészen adományi természetet ölt magára, mihelyt tovább adományoztatik; de a mely nem szállt vissza hűtlenség címén, megmarad még ősfoglalási természetűnek annyiban, hogy a magszakadás esetén még nem örököl a fiscus, s a leányfiúsítás még lehetséges. A donatio fejlesztésére még más okok is járultak, de a mielőtt erre rátérnénk, kisérleljük meg kimutatni azt. A segesvári végzések előtt a székelyföldön donatio törvényes alapon nem keletkezhetett s nem is keletkezett. Az eddig ismeretes oklevelek közül a legelső adománylevél, mely székely földre vonatkozik, 1324. június 17-én kelt, melyben Róbert Károly a Lokkászon nevezetű helységeket Sándornak, Apor fiának adományozza s megparancsolja a gyulafehérvári káptalannak, hogy ezen helységbe nevezettet iktassa be. Azonban mint magából az oklevélből is kitétszik (Székely okl. I. k. 42. l.), a csiki székelyek a beiktatásnak kétszer ellene mondtak, de a megidőzésre nem jelentek meg; s ez a föld nem is jutott soha az Aporok birtokába; miért? Azért, mert a donatio alapelve az volt, hogy „salvo, iure alieno“ történjék, ez az adományozás pedig sértette a székelyek ősi birtokjogát, s ezért az adománylevél hatályt érni nem tudott. A második adományozás, mely előfordult, már a XVI. századból való, mely szerint Szapolyai János 1521. febr. 21-én néhai Szárhegyi Lázár András hűtlenségben elmarasztalt fiának Jánosnak és Ferencznek Kisfaludon levő birtokát Szentgyörgyi Tóth Jánosnak adományozta. Szentgyörgyi Tóth János e birtokba be is iktattatott; de a fenti jogelvnél fogva a Lázároknak ezt az adományozást törvényesnek el nem ismerték; ezen jogelv előtt később maga Szapolyai János is meghajolt, midőn ezt az adománylevelet, mint a törvénytelen ellenkezőt, hatályon kívül helyezte, elismerte azt, hogy a székelyföldön a birtok még hűtlenség címén sem szállhatott vissza a koronára. Ezek által teljesen igazolt az, hogy a székelyföldön 1562-ig törvényes donatio nem keletkezhetett; s mint az előadottak igazolják, hogy az erdélyi fejedelemség keletkezése vonta maga után a székelyföldre a ius regium behozatalát, hisz erős volt akkor a székelység, mint Veranesies Antal mondja, 30.000 embert volt képes előállítani; mi mutatja azt, hogy János Zsigmond a fejedelmi hatalmi körét öntudatosan nevelte akkor, midőn a segesvári végzésekkel a székelyföldet is a ius regium alá vetette.

Dr. Endes Miklós.

makfalvi és uzapaniti Dózsa család.

Kövári László, midőn e szép multú család történetének megírásához kezd, lelkesülten kiált tel: „hogya minden család levéltárát így ismerném, mint emezét: igen örvendtettem volna“. Sajnos azonban ezen kedvező helyzetet — valószínűleg könyve szűk kerete miatt — alig-alig aknázza ki.

A XVI. század elején Háromszéken, e század végén pedig távol Magyarországon, Uzapaniton találjuk a családot; ősi fészkebe, Marosszékre csak a XVI. sz. elején tér vissza. A XVII. század előtt nem is találunk adatot, mely a család történetére világot vetne. Kövári ugyan az 1330. körül élt Tamás erdélyi vajdát is e családnak tulajdonítja, de már Nagy Iván megczáfolja ezen véleményt s reá mutat, hogy ezen Tamás a Zéchén család őseinek egyike; ma már oklevéllileg is igazolható, hogy a Kathyz nemzetségből származott és Farkas mesternek, a királyné főpáhánokának volt fia.*

E Tamás az alant jelzett oklevelekben több ízben mint Erzsébet királyné proximussa (rokona) említetik, számtalan főméltóságot viselt s leszármazása az 1255-ben élt Zéchén Fulkótól kétségtelen. De mutatja czímere is, hogy a Dózsa családhoz mi köze sincs. Tamás vajda 1328 és 1336-beli pecsétein pályás paizs látható, melyet sörényes oroszlán tart. Sisakdísz: hat pávatoll.

Tudtommal a Dózsa családot illető legrégibb oklevél 1507. júl. 17-én kelt és a gyászos emlékü fölkelő-vezért Dózsa Györgyöt illeti: Barlabássi Lénárt Erdély vajdája Szeben város tanácsához intézett levelében egy pár szebeni kereskedő kirablásáért Dózsa Györgyöt teszi felelőssé. (Sz. Okl. III. 164.) A hét év múlva bekövetkezett katastróphának ebben mintegy előre vetett árnyékát látom.

Hogy ki volt Dózsa György? Elmondani nem esik e munka körébe. A történetírók nemességirtó lázadó vezért, majd a szabadság és egyenjogúság bajnokát látják benne és e két véglet között, hól a leg-sötétebb színben, hól túlbecsülve érdemeit tüntetik élénk. A sinlódó beteg korszak, mely a mohácsi vészben találta meg sirját, adja meg reá úgyhiszem a leg-helyesebb feleletet.

Istvánffi Miklós szerint a belgrádi párviadal emlékére Dózsa György czímerébe karddal átütött vérző emberi kart nyert. de tudtommal e czímert a család ma egyáltalán nem használja, hanem Tamásnak 1666-beli pecsétjén látható czímerrel él, ez pedig némileg eltér az 1633. máj. 30-án kelt bárói diplomában (Gen. Füz. 42. lap) leírt czímertől, a mennyiben itt, mint

rajzunkon is látható fordított királyi koronából vörös ruhás sisakos vitéz emelkedik ki s fején egyenes kard van átszúrva; míg az 1666-ki pecsétlenyomat felfordított vaskoronát és törzsnélküli fejet ábrázol. A felfordított vaskoronát Dózsa György kinos kivégeztetésére vezetik vissza és ép ezen okon br. Nyári Albert Heraldikájában (157. lap) a megbélyegzett czímerek közé vette fel.

A család szakadatlan nemzedékrendét a XV. sz.-ban élt Andrástól ismerjük, kinek fiai a Háromszéken Dálnokon lakó Tamás és Adám, kiről Kövári László és Nagy Iván azt állítják, hogy Magyarországon lakott, ez azonban tévedés. A Dózsa család Magyarországra költözése szoros összefüggésben van Békés Gáspár fölkelésével, kinek ügyéért az itt említett Dózsa Adám fia: Mihály is kardot rántott s a szentpáli csata után birtokait veszítve, földönfutóként hagyta oda ősi kuriáját s abba Balog Ferenczet ültetik a Báthoriak.

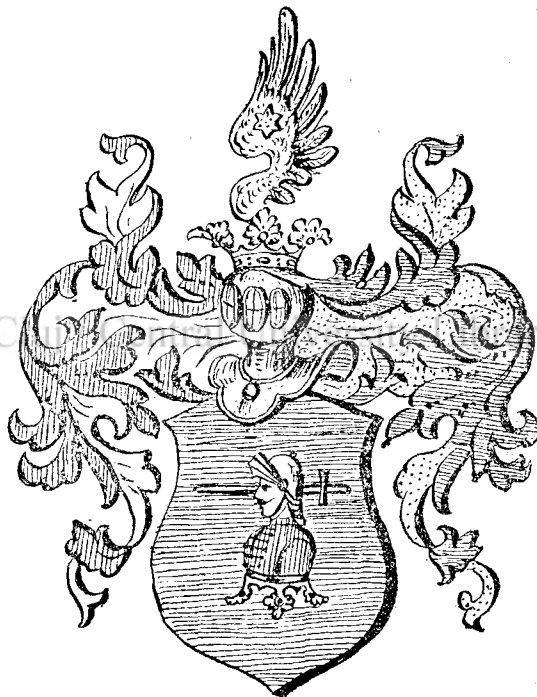
Magyarországra költözik, a Báthoriak pártjára áll s Báthori István oldala mellett vészik el. 1579. nov. 2-án Báthori István lengyel király ezeket írja Báthori Kristóf erdélyi fejedelemnek: Dózsa Mihály, ki Békés Gáspár lázadása alkalmával jószágait elvesztette, előbbi vétkét hűségessé szolgálattal és hálával eltörölte. Azért az ő özvegyének és gyermekeinek a jószágot vissza kell adni s Balog Ferencz másképen elégitendő ki. Főleg az udvarházat adják vissza hamar, hogy ne kelljen lakhely nélkül bujdosniok. (Tört. Tár. 1895. 255, 256.)

Mihály fiai közül András tér vissza az ősi birtok visszafoglalására, de a Balogok erőszakoskodásai miatt alig-alig boldogul, míg végtére testvére Tamás a szendrői várkapitány siet segítségére, hajduival Mak-

falvára robotog s Balog Jánost (a Ferencz fiát) eléfogja a jogtalan foglalásért, mire ez az egykori adomány tudatában a törvény és igazságra hivatkozik. Dózsa Tamás büszkén fegyverére ütve válaszolt: törvény ez a fegyver az oldalomon s Dózsa hitre esküszöm, ha öcsém jószágát vissza nem bocsátod, fejedet szegem. (1665-beli tanúvallomások, 2-ik és 4-ik tanú.) Az eskü szavai szálló igévé váltak s később 1690-ben a bárzasági csata előtt Teleki Mihály elleni összeesküvők is e szavakkal tették le fogadalmukat.

A szendrői várkapitány fia: Tamás. 1633. máj. 30-án báróságot nyert, de mindössze csak két íz viselte a bárói koronát, mivel Adám a nógrádmegyei Szinó-Bánya és Buda-Lehota elzálogosítója magtalanul halt el. Ez ág írta előnevét a gömörmegeyi Uzapanitról.

András, Makfalva visszafoglalója, Marosszéken végleg megtelepedvén, itt főkirálybiróságra emelkedett, majd Bethlen Gábor magyarországi hadjárataiban vesz részt. Unokái: Tamás és Gergely 1679. június 5-én 100-100 forintig állanak jót a háromszéki mozgalmak vezetéseért fogságba került Daniel István szabadon

* Wenzel: Árpádkori új okmánytár: X. 345.

Aujoukori okmánytár: I. 289, 528, 640. II. 64, 134, 152, 280, 285, 286, 290, 294, 296, 299, 313, 368, 558. III. 44, 53, 71, 79, 207, 470, 475, 552.

Fejér: Codex Diplomaticus regni Hungariae: VIII. 3, 5, 6, 109, 114, 203, 216, 231, 415.

A makfalvi és uzapaniti Dózsa család leszármazási táblázata.

András

I. Tamás
Háromszéken

I. György + 1514.
a) I. Miklós vezér.

I. Gergely

Kata
Zeyk Miklós

II. Tamás
szendrői kapitány
Uza Ilona

III. Tamás báró
Forgács Zsuzsa

II. Ádám, 1660.

V. Tamás, 1670. 1677. 1679.
csikszentkirályi Bors Erzsébet

III. Mihály, 1690. 1701.
somogyomi fordai Borbála

IV. Mihály
Narosz, kir. ifjú
Bartosi Agnes

VI. Mihály
gr. Beihen Julia
Kata
kolozsvári
Csopói László
Borbála
+ 1761
szászvárosi
Bperjesi János

Agnes
+ 1800. II. 28.
gróf Teleki Mihály
sz. 1757. + 1823. szept. 30.
bíró Gál János

sz. 1572, + 1892.

Irén Emma

Hona

Elek

Magdolna

Kata

István

Margit

Lili

Sándor

Judit

Andrea

III. Dániel

Ákos

I. Ádám
II. Ádám 1540
I. Mihály
1575. jószágig nótán veszi
Herencényi Borbála

II. András
Makfalvi
1602. 1617. 1630.
Ilyés Anna

IV. Tamás 1636.
Csontos Borbála

Anna
tarsfalvi
Fali György, 1661. 1701.

Mária
hadtéri Trauzner Ferencz

II. Gergely, 1677. 1679.
1. hadtéri Trauzner Borbála
2. Göcsi Kata

III. András
1. Vízaknai Anna
2. Szatmári Mária

II. Gergely, 1677. 1679.
1. hadtéri Trauzner Borbála
2. Göcsi Kata

III. Gergely
1790

II. Gergely, 1677. 1679.
1. hadtéri Trauzner Borbála
2. Göcsi Kata

I. Antal
1790

II. Mihály
1774.
Mecsekai Krisztina

I. Sándor
Foszió Borbála

II. Dániel
sz. 1778. + 1823.
Sándor Mária

III. Sándor II. Samu

IV. Sándor
+ 1844. márcz. 7.

I. Sándor
Nyarádi Eszter

II. Dániel
sz. 1823. + 1899
szászvárosi
Zsolt Anna

II. Lajos
+ 1849.

II. Dániel
sz. 1830. jan. 30. + 1859
Egyed Eszter
sz. 1833. esk. 1834. + 1874
Szabó Károly

III. Lajos
sz. 1803. esk. 1804. + 1874

III. Dániel
sz. 1806. + 1891.

VI. András
Csiki Jolán
sz. 1807. esk. 1836

VII. András
sz. 1894.

Judit
sz. 1887.

VII. András
sz. 1894.

bocsátása érdekében. (Daniel cs. lt. 339.) E két testvér a család két ágának lesz törzsöke, könnyebb áttekinthetős végett külön-külön vesszük tárgyalás alá.

Tamás ága.

Tamásnak Bihari Péter volt mostoha-apja, vagy talán inkább gyámja, ki ellen panaszt emelt, hogy jószágait eltékozolta, de Makfalva falu tanácsa 1660. ápr. 16-án bizonyáglevelet ad ki Bihari Péter mellett. E bizonyáglevélben D. Tamás „kegyelmes“ urnak van titulálva. (Sz. Okl. IV. 295.)

Fia volt: *Mihály*, Teleki párthive, ki egy 1691. ápr. 30-án kelt tanuvallatás szerint Teleki clesztét meggyászoló, miért Tököli győztes hivei fogságra vivék. 1701. febr. 16-ki gyulafehérvári országgyűlésen a székelyek megadóztatása ellen óvást emel.

Testvére: *Abrahám*, kinek hasonnevű fia askéta élete által lett emlékezetessé. Az utczákon is zoltárokat énekelve járt; egy jégzajlás alkalmával jégtáblán ülve, szent énekeket dalolva evezett a szomszéd hátságig. Fiát Sándort ó-testámentombeli névrokona példájára égő máglyán akaró feláldozni, a székelyek siettek segítségére a szerencsétlen gyermeknek, ki felnőtt korában is ájultan esett össze nehéz füstnek láttára.

Ez ágon találjuk még *Mihályt*, Marosszék királybiráját, kinek leszármazói a Bethlen s Teleki családokkal lépnek rokonsági kötelékbe.

Gergely ága.

Az első lépcsőn álló *Péter* és ennek fia: *Mihály* Marosszék királybirának iratnak. (1708. és 1754.)

Adám leszármazói három izen át, mint hirneves jogászok örökitik meg nevöket Erdély történetében. *Gergely* az 1800-as évek elején, mint jogtanár és jogtudós Marosvásárhely környékének orákuluma volt. Tanszékébe utódául az erd. ref. egyházi tanács fiát, az 1829-ben jogtudorrá lett *Eleket* nevezte ki. Ez atyja nyomdokain haladva Erdély legkitűnőbb jogászaik közé küzdötte fel magát. Mielőtt tanszékét elfoglalta volna, 1830-ban Szentkirályi Mórral beutazta egész Németországot és Svájcot, hallgatta a kitűnőbb egyetemek hirnevesebb tanárainak előadásait. 1831-ben foglalta el tanszékét, melyen 32 évig ernyedetlen szorgalommal, tudományjal és sikerrel működött. Páratlan előadásai oly hírnévre emelkedtek, hogy mindenünnen sereglettek a tanítványok Marosvásárhelyre, előadásainak hallgatására. Az alkotmányos élet hajnalán élénk részt vett Marosszék politikai küzdelmeiben, majd 1848-ban gr. Teleki József, Erdély akkori kormányzója megbízása folytán Erdély szokásos törvényeit szerkesztette

meg, azonban a kézirat felterjesztetvén az igazságügy miniszteriumhoz, a zavaros időkben elveszett. A lezajlott szabadságharcz után az osztrák zsarnokság részéről számtalan zaklatásnak volt kitéve s midőn nagykesőre visszatérhetett övéi közé: jogi munkáinak rendezéséhez fogott.

1861-ben jelentek meg munkái 3 kötetben „Erdélyhon jogtudománya“ czimen s az Akadémia még ez évben lev. tagjává választotta. Székét 1862. január 19-én foglalta el. Utóbb Marosvásárhely országgyűlési követe s képviselőtársainak bizalmából az országgyűlés alelnöke, az ország költségén temettetett el az orsz. muzeum oszlopcsarnokából.

Fia *Miklós* marosvásárhelyi kir. tábla bírása, szintén jeles jogász vala.

Ádám testvérenek, Gergelynek leszármazói között találjuk *Dánielt*, a legfőbb ítélőszéki jeles bírót, publicistát és regényírot. Első hazafias és lyrai költeményei 1839-ben jelentek meg a „Remény“-ben. 1840-től kezdve a Garay által szerkesztett „Régelő“ hozta sűrű egymásutánban vezércikkeit, beszélyeit és költeményeit. 1848-ban a Kövári László által megindított „Ellenőr“-t vette át, majd a következő évben a belügyminiszterium titkárává neveztetett ki. Mint politikai üldözött írta meg „Kornis Ilona“ czimű érdekes regényét és utóbb „Zandirham“ czimű hőskölteményét, e két mű nevét széles körben ismertté tette. A később megjelent „Boronkai Margit“, „Oláh Judit“ és „Északi fény“ pedig különösen Erdélyben nagy népszerűsége kaptak.

1860-ban Marosszék főispáni állásával kináltatott meg, de azt a kancellár kezéből elfogadni vonakodott s inkább Marosszék egyik kerületének alkirálybirói állását tölté be a közbizalom meghívására. Később M.-Vásárhely városa képviselőjéül küldte az országgyűlésre s ott nagy és fontos szerepet töltött be: a székely urbéri kárpótlás kényes kérdése, az ő terveze s törvényesen indokolt nézetei alapján nyert megoldást. A horvát-magyar regnikolaris bizottságba Deák Ferencz juttatta be, ki teljes barátságával tünette ki a jeles tehetségű és nagy tevékenységű embert. 1868-ban a m.-vásárhelyi táblához, utóbb 1873-ban a legfőbb ítélőszékhez neveztetett ki bírónak. Eletének legutolsó korszakát, sulyos családi csapások miatt nagy visszavonultságban töltötte, előbb nejét, utóbb nagyreményű Ákos fiát vesztvén el.

Fia: *András* mindenben atyja nyomdokain halad, kiváló törvényhozónk s jelenben Kolozsmegye vaskezü alispánja, ki nevét a szépirodalom terén is, különösen „Tied a hatalom“ és „Czinye mintye“ czimű regényeivel ismertté tette.

Sándor Imre.

domáldi és szászújfalusi Felszeghi Sámuel.

1822—1903.

A régi magyar nemes embernek egy tipikus alakja költözött el ismét oda, hol szebben zöldül a liget és szebben szól a csalogány. Elköltözött azok közé a hősök közé, kik ugy tollal, mint karddal, majd közéleti és társadalmi munkásságukkal szolgálták a magyar szabadságot, majd az alkotmány helyreállítása után a magyar állameszmét, s kik haláluk után is élnek nemcsak övéik, hanem minden magyar szívében. Egy ilyen ember és a szabadságnak felkent bajnoka volt domáldi és szászújfalusi Felszeghi Sámuel is, kinek Kolozsvárt 1903. április 6-án történt gyászos elhunyat elszomorodott szívvel, s családja iránt őszinte részvéttel hozzuk olvasóink tudomására.

Felszeghi Sámuel 1822-ben született, iskoláit végezve, mint minden magyar nemes ember, a jogtudományt tanulva a közélet mezejére lépett, Szolnok-Doboka vármegyében kezdte meg pályáját, az 1848. híres kolozsvári országgyűlésen már résztvett. Midőn minden magyar ember kardot ragadott szabadsága kivívásáért, ő se késett, mint nemzetőr-főhadnagy harcolt. A szomorú években gazdálkodott; foglalkozott a szépirodalommal is; irt tragédiákat, „Cleopatra” című drámáját az Akadémia is megdicsérte. A decasteriumok felállítása után a provisorium eltűnésével Szolnok-Doboka vármegye követévé, majd főbirájává, s a szamosújvári kir. tszék elnökévé választotta; később pedig az országgyűlésen Szolnok vármegye egy kerületét képviselte. Közéleti tevékenységét az igazság iránt érzett lelkesedése, embertársai, faja iránt égő szeretet, a mindenki iránt való méltányosság jellemezték. Ma is beszélnek Szolnok-Doboka vármegyében, midőn mint főbíró a vármegye községeit bejárta s a helyszínen a birtok és örökösödési kérdésekben számos családnak adta vissza a békét. Utolsó éveit Székely-Kocsárdon és Kolozsvárott töltötte, hol általánosan tisztelték és szerették a kedves modoru, nyájas öreg urat. Ez évben egészsége megrendült, az öreg szervezet felmondta a szolgálatot és végelgyengülésben halt el. Halálát neje koppándi Fosztó Cecilia, gyermekei Felszeghi Sándor nagyenyedi anyakönyvi felügyelő; Felszeghi Ferencz vasuti felügyelő; Felszeghi Dezső az ismert poeta és ezek családja siratják. F. hó 7-én mondott rávatalánál Dr. Bartók György ev. ref. püspök imát, s méltatta élete főreklvéseit egyszerű, de mély és fenséges, mély érzésű s szívreható szavakkal, a melyek teljesen

hozzaállók voltak az elhunyt szelleméhez; a mely ima után a gyászoló közönség kikísérte holttestét a vasuti állomáshoz, honnan Székely-Kocsárdra szállították. E hó 8-án Székely-Kocsárdon a családi sirboltban örök nyugalomra helyeztetett, hol majd pora összevegyül apái porával, s együtt álmodik apáival a haza boldogságáról, a melyért munkáltak és fáradtak.

IV. Béla, magyar király

Anna hercegnő
Rosztizló herezeg

Erzsébet, 1781. özv.

Mózes nádor

Erzsébet

Medgyesi Miklós erdélyi vajda

Móricz mester

Anna

somlyai Báthori László

Szaniszló, 1380.

István, 1420.

túróczsentsmihályi Túrözei Orsolya

Miklós, 1460.

losonezi Bánffy Zsófia

Borbála

álmosdi Chyre András

Petronella

valkai Valkai Miklós

Zsuzsa

sombori Sombori László, 1590.

Gábor

gerendi Gerendi Anna

Sándor

tamásfalvi Vitéz Jndit

János, 1661.

szenczi Szenczi Zsófia

György, 1690.

szávai Almádi Judit

Gábor, 1758.

tordai és nagyenyedi Salánki Rachael

Klára

rettegi Rettegi István

Teréz

váradi Veres Sámuel, † 1819

Kata

domáldi és szászújfalusi Felszeghi Sándor

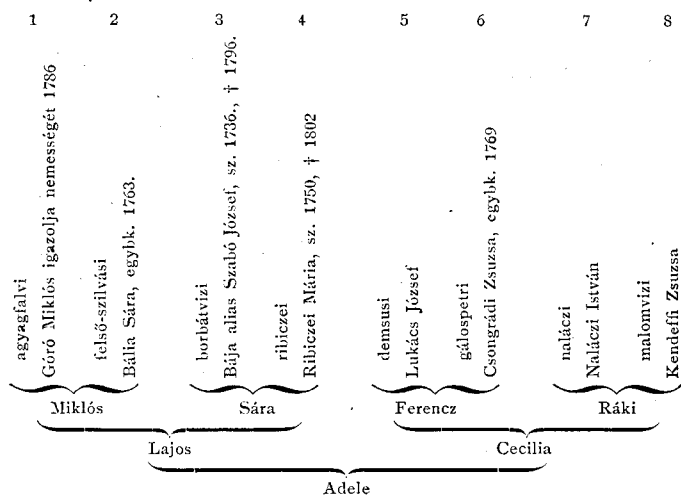
Samú, 1822—1903.

Ö s f á k.

— Összeállította: Gy. R. —

XI.

agyagfalvi Goró Adel leszármazása.

1. Az agyagfalvi Goró cs.

Források: N. J. IV. 421.; B.; Pál. I.; Jegy.

Nemességre vonatkozó adatok: nemességi igazolás kelt Bécs, 1786. VI. 19. agyagfalvi Goró Miklós (Huny. vm.) részére. (Orsz. lt. Lib. Reg. LIII. 483, No. 101.)

Czímer: Nem ismerjük.

2. A felső-szilvási Bália cs.

Források: N. J. I. 130; B. Jegy.

Nemességre vonatkozó adatok: Hunyad-megyei birtokos nemes cs.

Czímer: Lásd S. sbbg. A. 56. táb. „Bália v. Felső-Szálláspatak“ alatt. — Sámuelről a cs. így jön le:

Bália Samu, 1682 toronyfalvi Tornya Anna	{ János, † 1749 Barcsai Ilona	{ Samu a) Várad Ágnes, † 1775 b) Toldi Éva, † 1782	{ a)-tól Sára, Goró Miklós b)-tól Anna, sz. 1759. a)-tól Rebeka, sz. 1761. Kenderesi Mihály p)-tól Ilona, Türi Zsiga a)-tól Krisztina
--	----------------------------------	--	---

3. A borbátvizi Bája (alias Szabó) cs.

Források: K. 270.; N. J. I. 90 és XIII. 40.; B.; S. ung. A.; S. sbbg. A.; Jegy.

Nemességre vonatkozó adatok: Állítólag a fejedelmek korában nyeri e cs. nemességét a „borbátvizi“ előnévvel. Igazolta a cs. nemességét szentháromsági Szeredai Aladár a kamarási méltóság elnyerése alkalmával.

Czímer: Lásd S. sbbg. A. 54. táb.

borbátvizi Bája alias Szabó István { Bája József, sz. 1736, † 1796
vajda-hunyadi Markoczány Klára { ribiczei Ribiczei Mária

4. A ribiczei Ribiczei cs.

Források: K. 261; N. J. IX. 751.; S. ung. A.; S. sbbg. A.; Jegy.

Nemességre vonatkozó adatok: E család nemességét igazolta szentháromsági Szeredai Aladár a kamarási méltóság elnyerése alkalmával.

NB. 1733-ban hirdettetett ki e cs. nemessége Békés vm.-ben.

Czímer: Lásd S. sbbg. A. 149. táb.

NB. Kék paizsban két ezüst hal András-kereszt (crux decussata) formában (fejükkel fölfelé) egymásra rakva és közösen egy nyíllal (balról jobbfelé) vizirányosan átszúrva. Sisakdisz: ? Takarók: kékarany-pirosezüst.

ribiczei Ribiczei Albert { Mária, sz. 1750, † 1802
seréli Kenderesi Zsófia { borbátvizi Bája József, sz. 1736.

5. A demsusi Lukács cs.

Források: N. J. VII. 200; B.; Jegy.

Nemességre vonatkozó adatok: Hunyadm. régi birtokos nemes cs.

Czímer: Nem ismerjük, ha netalán azon czímer illeti e cs., melyet S. sbbg. A. „Lukács III.“ alatt a 126. táb. közöl.

demsusi Lukács János, { József
sz. 1705 { gálospetri Csongrádi Zsuzsa, egybk. 1769

6. A gálospetri Csongrádi cs.

Források: K. 258; N. J. III. 177; B.; S. sbbg. A.; Jegy.

Nemességre vonatkozó adatok: Birtokos nemes cs.

Czímer: Lásd S. sbbg. A. 78. táb.

gálospetri Csongrádi László, † 1778 { Zsuzsa
báró Kemény Zsófia, † 1780 { demsusi Lukács József

7. A nalácsi Nalácsi cs.

Források: K. 192; N. J. VIII. 97; B.; S, ung. A.; S. sbbg. A.; Jegy.

Rangemelések (nemességre vonatkozó adatok): Ős nemes cs.

Báróság: kelt Bécs, 1726. VII. 12. nyerték nalácsi Nalácsi György és József; György fiai: László, István; József neje Folti Zsuzsa és leánya Ráki. (Orsz. lt. Lib. Reg. Transsylv. VII. 722.)

nalácsi Nalácsi István sz. 1632, † 1694	{ András { József, báró 1726 { Ráki, bárónő 1726, † 1761 { Folti Zsuzsa { László, báró 1726 György, báró 1726 { István, báró 1726
--	---

Czímer: Lásd S. sbbg. A. 48 és 139. táb. és a kir. könyv., hól le van írva (a bárói).

nalácsi Nalácsi Péter	{ István, sz. 1632, † 1694 András { István { János { István † 1712 { István { Zeyk Józsefa { Kendeffi Zsuzsa
-----------------------	--

8. A malomvizi Kendeffi cs.

Források: K. 151.; N. J. VI. 191.; M. N. Zs.; Tb. d. gr. H.; B.; S. ung. A.; S. sbbg. A.; Jegy.

Rangemelések (nemességre vonatkozó adatok): Donatiós, Ős nemes cs. Igazolta e cs. nemességét abrahámfalvi Ugron István a kamarási méltóság elnyerése alkalmával.

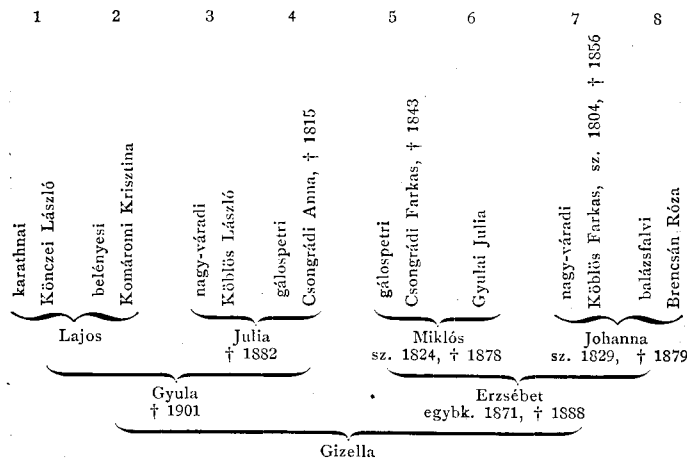
Grófság: Kelt Bécs, 1762. V. 17 malomvizi Kendeffi Elek részére. (Orsz. lt. Lib. Reg. Transsylv. XI. 38.)

Czímer: Lásd S. sbbg. A. 39. táb.

NB. A pajzsalak balra fordítva, fején kalpag, hátán tegez nyílakkal (mi természetesebb). Sisakdisz: a pajzsalak. Takarók: kékarany-pirosezüst.

malomvizi Kendeffi Gá-pár 1697. 15.	{ Miklós { Mihály { Mihály { stb. 1629. 38 { sz. 1657. { Pál { nemesi ág { László { István { Jozsefi Julia { Zsuzsa { Gábor { Gábor { Elek, 1664 1762 † 1694 { † 1743 { nemesi ág
--	---

XII.

karathnai Kőnczei Gizella, bisztrai Bisztrai Józsefné
leszármazása.

1. A karathnai Kőnczei cs.

Források: K. 259; N. J. VI. 437; Pál. II.; S. ung. A.; S. sbbg. A.; Jegy.

Rangemelés: Czímeres nemeslevél (Pál. II. szerint) kelt 1632. VI. 12-én, Rákóczi Györgytől a „karathnai“ előnévvel (?) nyerték Kőnczei Ferencz és fiai: Mihály, András és István. (Orsz. It. E. f. 3016/1846.) Lásd még Orsz. It. Gy. k. Cist. Alb. fasc. II. 4.

Czímer: Lásd S. sbbg. A. 203. táb.

karathnai Kőnczei Ferencz nemes 1632

Mihály nemes 1632 István nemes 1632 András nemes 1632	{ Mihály } { Gergely }	{ Gergely kövesdi Szarka Mária } { László Komáromi Krisztina }

2. A belényesi és borberekai Komáromi cs.

Források: K. 259; N. J. VI. 320 és 556; Jegy.

Nemességre vonatkozó adatok: János 1687. II. 13. Erdélyben indigenatust és Borberekre donatiót nyer.

Nemességi igazolás, kelt Bécs, 1785. III. 24 Komáromi József (Fog. vid.) utódai részére. (Orsz. It. Lib. Reg. LIII. 222.)

Nemességi igazolás, kelt Bécs 1786. VI. 19. belényesi Komáromi József (Fog. vid.) részére. (Orsz. It. Lib. Reg. LIII. 486. No. 167.)

Igazolta e cs. nemességét és czímerét baczkamadarasi Kis Bálint a kamarási méltóság elnyerése alkalmával.

3. A nagy-váradi Köblös cs.

Források: N. J. VI. 433; B. 152; Jegy.

Nemességre vonatkozó adatok: Birtokos nemes cs. Földtehermentesítési kárpótlást nyert a cs. Gonczaga, Baczellár, Macsó, Jóvaltsel, Sztrigy-Ohába, Livadzeny, Hobitsény, F.-Urikány, Füzesd, Nyiresfalva, Rekettyefalva, Felső-Farkadin, Gauricza, Bokaj, Valemare, Bulbuk (Huny. vm.); Galacz, Bukur, Kövesd, Al-Gezes, Gainar, Veescerd (Felső-Fej. vm.); Hosszuaszó, Glogovicza, Hosszúpatak (Kük. vm.) és Pestre (Zar. vm.) községekben volt birtokok után.

Czímer: Nem ismerjük.

n.-váradi Köblös János, † Anna, † 1815
városi hadnagy N.-Egyeden † Dob, vm. főbíró † gálospetri Csongrádi Anna, † 1815

4. A gálospetri Csongrádi cs. Lásd XI. 6. alatt.

gálospetri Csongrádi Farkas, † 1819 † Anna, † 1815
galaczi Buda Julia, † 1826 † nagy-váradi Köblös László

5. A gálospetri Csongrádi cs. Lásd XI. 6. alatt.

gálospetri Csongrádi Farkas, † 1819 † Farkas, † 1843
galaczi Buda Julia, † 1826 † Gyulai Julia

6. A Gyulai családok.

Források: S. sbbg. A.; Jegy.

Rangemelések (nemességre vonatkozó adatok):

1. Czímeres nemeslevél, kelt Gyulafejérvár, 1591. II. 3. Báthori Zsigmondtól nyerte Gyulai Balázs. (Orsz. It. 1591. K. c. Lib. Reg. anni 1591. 168. Czímer: Lásd S. sbbg. A. 102. táb. „Gyulai III.“ alatt.

NB. Ennek a Gyulai Balásznak utóda Gyulai Pál, a költő.

2. Nemeslevél, kelt Torda, 1591. IV. 25. Báthori Zsigmondtól nyerte Gyulai István. (Orsz. It. 1591. K. e. Lib. Reg. anni 1591: 211.

Czímer nem lett adományozva. Az utódokat nem ismerjük.

3. Czímeres nemeslevél, kelt Debreczen, 1609. IX. 9. Báthori Gábortól nyerte Gyulai N. (tártsaival). (Orsz. It. 1609. Gy. k. 6. Lib. Reg. 299.) Czímer: Lásd S. sbbg. A. 51. táb. „Acsády“ alatt. Utódokat nem ismerünk.

4. Czímeres nemeslevél, 1618-ból Bethlen Gábortól nyerte Gyulai Mihály (vice capitaneus). (Orsz. It. Gy. k. 10. Lib. Reg. 41.) Czímer: Lásd S. sbbg. A. 103. táb. „Gyulai VII.“ alatt. Az utódokat nem ismerjük.

5. Czímeres nemeslevél, kelt Gyulafejérvár, 1631. VI. 23. I. Rákóczi Györgytől nyerte Gyulai Mihály (tártsaival). (Orsz. It. 1631. Gy. k. Cent. XX. 58.) Czímer: Nem ismerjük. Az utódokat nem ismerjük.

6. Egy Gyulai cs.-ra vonatkozó okmányt 1652-ből lásd Orsz. It. Gy. k. 25. Lib. Reg. 574.

7. Egy Gyulai cs.-ra vonatkozó okmányt 1664-ből lásd Orsz. It. E. f. 5350/1806.

8. Nemességi igazolás, kelt Bécs, 1786. VI. 19. Gyulai Sámuel (A.-Fej. vm.) részére. (Orsz. It. Lib. Reg. LIII. 482. No. 100.)

NB. Gyulai Mihály, Kolozsvm. szolgabírája 1790-ben ilyen czímeres pecsétet használt: Kerek pajzsban koronából kinövő oroszán felemelt jobbában görbe kardot tart. Sisakdísz: Két hosszúszerű rozsa között egy ugyanolyan lilium. Takarók: ? Ugyanilyen czímert, de más sisakdíszszel használt oláh-kocsárdi Gyulai István 1804-ben.

Földtehermentesítési kárpótlást nyertek:

Gyulai Sándor: Ökörítő (K.-Szoln.); Al-Kasznaács, Markaszék, Ipp (Krasz. vm.) nevű birtokok után. Gyulai Károly és Sándor: Markaszék (Krasz. vm.) nevű birtok után.

Gyulai Sándor és Ferencz: Magyar-Keczal (Krasz. vm.) nevű birtok után.

Gyulai Sándor: Palicska (Krasz. vm.) nevű birtok után.

Gyulai Józsefné sz. Graeza Krisztina: Marótlaka, Meregyó, K.-Föld, Kökényes, Bánffi-Hunyad, Magyaró-Kereke, Kalota-Szentkirály (Kolozsvm.) nevű (tudomásom szerint ez „6-tordai Gyulai“ volt) birtokok után.

Gyulai Borbála, Gombásné: Farkasmező, Somró-Ujfalu (Dob. vm.) nevű birtokok után. (Ez valószínűleg az oláh-kocsárdi Gyulai cs.-nak tagja.)

Gyulai Sándor, Kata és Julia: Hosszuaszó, Glogovicza, Hosszúpataka (Kük. vm.); Kövesd, Gainar, Veescerd (A.-Fej. vm.) nevű birtokok után. (Tehát valószínűleg kövesdi Gyulaiak.)

Gyulai Kata, Motókné: Bürkös (A.-Fej. vm.) nevü birtok után.

Gyulai Eszter sz. Kökösi leány: *Vecserd* (A.-Fej. vm.) nevü birtok után. (Ez is valószínűleg a kövesdi Gyulai cs.-hoz számít.)

Gyulai Julia, Csongrádi Farkasné: Moha, Korneczel, Nucséd, Al-Geres (F.-Fej. vm.); Ganczaga, Baczellár, Macsó, Jovaltsel, Sztrigy-Ohába, Livadzeny, Hobitseny, Felső-Urikány, Fűzesd, Nyiresfalva, Reketyefalva, Felső-Farkadin, Gauricza (Huny. vm.); Pestre (Zar. vm.) nevü birtokok után.

7. *A n.-váradai Köblös cs.* Lásd XII. 3. alatt.

n.-váradai Köblös László } Farkas
gálospetri Csongrádi Anna, 1815 } balázsfalvi Brencsán Róza

8. *A balázsfalvi Brencsán (Brincsan) cs.*

Források: K. 257; N. J. II. 233 és XII. 158: S. ung. A.; Jegy.

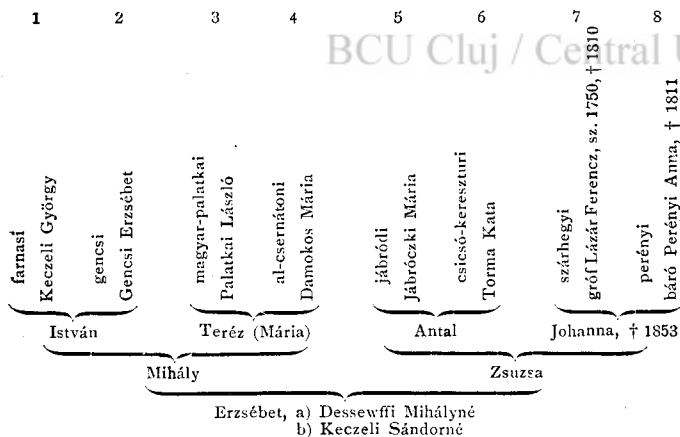
Rangemelés: Czímeres nemeslevél, kelt Bécs 1792. VII. 25. nyerték Brintsán János (A.-Fej. vm.), székely huszárhadnagy és nejétől gr. Toldalagi Sárától született fia Károly. (Orsz. lt. Lib. Reg. Transsylv. XIII. 50.)

Brintsán János, nemes 1792 } Károly, nemes 1792, † 1849
gr. Toldalagi Sára } Róza
a) klop. Pogány János
b) váradai Köblös Farkas

Czímer: Lásd S. ung. A. 68. táb. és a kir. könyv., hól le van írva és festve.

XIII.

farnasi Keczeli Erzsébet leszármazása.

1. *A farnasi Keczeli cs.*

Források: K. 144; N. J. VI. 140; S. ung. A.; S. sbbg. A.; Jegy.

Rangemelés (nemességre vonatkozó adatok). Czímeres nemeslevél, kelt 1510. III.-ban II. Ulászlótól nyerte Keczeli (Kecheli) Tamás. (Lásd Turul IX. 61 és 62. lapon.)

Czímer: Lásd S. sbbg. A. 113. táb.

Keczeli Mihály, † 1734 előtt } György
ér-szentkirályi Szodorai Anna } gencsi Erzsébet

2. *A gencsi Gencsi cs.*

Források: N. J. IV. 362; S. ung. A.; Jegy.

Nemességre vonatkozó adatok: Régi donatios nemes es. 1551-ben János Gencsen részirtokára adományt nyer. 1588-ban Gencsi Vincze és 1611-ben Gencsi István nyertek donatiót.

gencsi Gencsi László, Lajos, Ferencz és Sámuel (Bécs) 1817. IV. 18-án kapják a „mihályfalvi” előnevet. (Orsz. lt. Lib. Reg. LXIII. 2012.)

Czímer: Lásd S. ung. A. 155. táb.

NB. Czímerpecsét található Pest vm. ltban. „Proces. Polit.” fasc. 2. No. 59; Acta Crim. ex 1828 No. 628 jelzetek alatt.

Gencsi István } Erzsébet
Péchy } Keczeli György

3. *A magyar palatkai Palatkai cs.*

Lásd I. 12 alatt.

Palatkai László, † 1775 előtt } László
f.-szálláspataki Mara Klára } Damokos Mária

4. *Az al-csernátoni Domokos (Damokos) cs.*

Lásd IV. 1 alatt.

Domokos Péter } Mária
Ajtai Zsuzsa } Palatkai Lásló

5. *A jábrodi Jábróczi cs.*

Lásd. II. 16. alatt.

6. *A csicsó-keresztúri Torma cs.*

Lásd V. 1. alatt.

Torma Dániel, † 1757 } Kata
báró Dujardin Mária, † 1771 } Jábróczi Gábor

7. *A szárhegyi (gyalakutai) Lázár cs.*

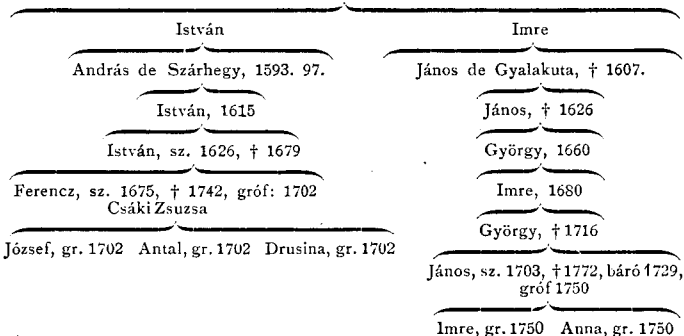
Források: K. 170; N. I. VII. 49; M. N. Zs.; Tb. d. gr. H.; S. ung. A.; S. sbbg. A.; „A gróf Lázár család” irta g. Lázár Miklós; Jegy.

Rangemelések; Grófság, kelt Bécs, 1702. III. 9. nyerték: szárhegyi Lázár Ferencz, neje Csáky Zsuzsa és gyermekei: József, Antal és Drusina. (Orsz. lt. Lib. Reg. Transsylv. IV. 238.)

Báróság, kelt Bécs, 1729. XII. 29. gyalakuti Lázár János részére. (Orsz. lt. Lib. Reg. Transsylv. VIII. 69.)

Grófság, kelt Bécs, 1750. X. 26. nyerték gyalakuti báró Lázár János és gyermekei: Imre és Anna. (Orsz. lt. Lib. Reg. Transsylv. IX. 931.)

Lázár János, 1549

Czímer: Lásd S. sbbg. A 39. táb.

NB. A grófsággal új czímer nem lett adományozva; a bárói diplomában a czímer le van írva.

szárhegyi Lázár Ferencz } Gábor, † 1775
gróf 1702 } csapói Kún Klára } Ferencz
egybk. 1734, † 1759 előtt } b. Perényi Anna

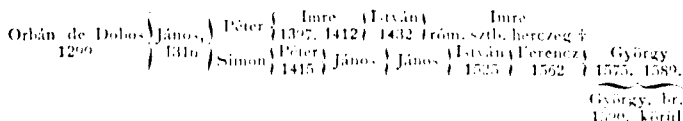
8. *A perényi Perényi cs.*

Források: N. J. IX. 226 és 845; M. N. Zs.; S. ung. A.; S. sbbg. A.; Jegy.

Rangemelések (nemességre vonatkozó adatok): Ős nemes es., melynek egy ága hercezséget nyert vala (kihalt).

Báróság, 1590. körül nyerte Perényi György.

Czímer: Lásd S. sbbg. A. 40. táb. és az Orsz. ltban: Lib. Reg. LII. 487.

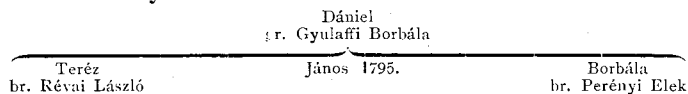

Gróf Esterházy Magdolna.

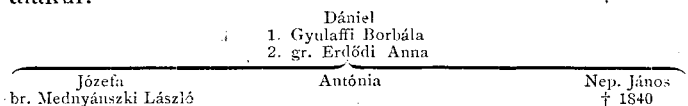
Az „Erdélyi Múzeum“ legközelebbi számában kiváló tudósunk Kanyaró Ferencz ismertet egy, a XVIII. század közepe táján keletkezett virágéneket. A fájó-búsongó dal versfőiben gróf Esterházy Magdolna neve tűnik elő, a mű szerzője azonban ismeretlen. De nem volt megállapítható magának gróf Esterházy Magdolnának kiléte sem, erről Kőváry, Nagy Iván és Szinnyi felvilágosítást nem adnak.

A gróf Esterházy család a XVIII. század közepe táján, tehát ép a virágének keletkezésének idejében, szakadt Erdélybe. Esterházy Dániel volt a beköltöző, világos tehát, hogy a kérdéses Magdolnát az ő leányai között kell keresnünk.

Kővárynál az idevonatkozó nemzedékrend ez:

Ellenben Nagy Ivánnál egészen eltérőleg így alakul:

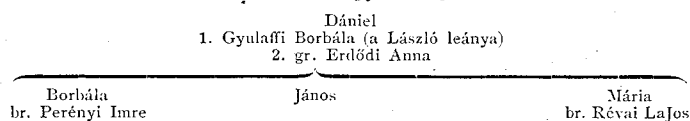

Tehát, a mint láthatjuk, a leányok neveiben meg egyezés nincs, sőt hogy a kérdés még bonyolultabbá váljék: Nagy Iván a Révay családfára Révay Lajos turóczy főispán nejéül gr. Esterházy Terézt helyezi, de már a szövegben (IX. köt. 716. l.) Esterházy *Franziskát* említi. Kőváry nemzedékrendén feltüntetett Borbálát pedig a Perényi családfán nem Elek, hanem Perényi *Imre* nejéül találjuk. E két író után tehát még azt sem állapíthatjuk meg határozottan, hogy Esterházy Dánielnek 2, vagy 3, avagy 4 leánya volt-e?

De nem vehető hitelesnek e két író ide vonatkozó tudósítása már azért sem, mert míg egyrészt Kőváry nem vesz tudomást Esterházy Dániel második nejéről és

br. Mednyánszky Lászlónéről, addig másrészt Nagy Iván figyelmen kívül hagyja br. Révay Lajosné és br. Perényi Imréné, Legfeljebb az ingadozás br. Révay Lajosné neve körül: Teréz, Francziska és Antonia változatokban; megbízható adattal tehát e tekintetben egyik író sem rendelkezett. Kőváry úgy látszik Révay Lajosné leányát: Terézt, gr. Abensberg Károlynét ismerte s innen vett következtetéssel nevezte az anyát is Teréznek.

E két forrás ingadozó bizonytalansága késztetett egy harmadik áttanulmányozására, ez Mike Sándor genealogiai gyűjteménye. (Nemzetségek.) Számtalan esetben volt alkalmam tapasztalni, hogy Mike Sándor adatai, minden ilyszerű munkákban foglaltaknál megbízhatóbbak, így volt ez a jelen esetben is. Mike a kérdéselt nemzedékrendet így állítja elénk:

Első pillanatra meggyőző forrásának hiteléről. Helyesen nevezi meg Dániel nejét és a leányok férjeit, tehát forrása vagy közvetlenül a család, vagy hitelt érdemlő okirat lehetett. Tartózkodás nélkül jelenthetem tehát ki, hogy br. Révay Lajosné, kit az előbbi írók váltakozva Teréznek, Francziskának, majd Anióniának neveznek, valójában *Esterházy Mária* volt.

Mint hogy pedig a Mária-Magdolna, mint ikernév számtalan esetben előfordul, de meg mivel tudomásom szerint e korban az Esterházy család grófi ágán Magdolna nevű leány nem volt (mindössze Ferencz tábornoknak és az 1721-ben grófságot nyert Jánosnak leányai jöhetnek tekintetbe) azon véleményben vagyok, hogy az ismertetett virágének br. Révay Lajosnéhoz, a későbbi turóczy főispánhoz volt intézve. S.

Oklevéltár.

Rovatvezető: galgói Rácz Viktor.

Pataky István czímerlevele. 1662. július 21.

Nos Leopoldus Dei gratia Electus Romanorum Imperator, semper Augustus, ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Slavoniae, Romae, Semiae, Gallitiae, Lodomeriae, Cumaniae, Bulgariaeque, etc. Rex Archidux Austriae, Dux Burgundiae, Brabantiae, Styriae, Corinthiae, Carniolae, Marchio, Moraniae, Dux Lucemburgiae ac superioris et inferioris Silesiae, Wierthembergiae et Thecae, Princeps Sueniae, Comes Habsburgii, Tyrolis, Ferreti Kyburgi et Goritiae, Landgravius Alsatiac Marchio sacri Romani imperii supra Anasum Burgoniae, ac utriusque Lusatiac, Dominus Marchiae, Sclauonicae, Portius Naonis et Salinarum etc.

Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis: Quod nos cum ad nonnolorum fidelium nostrorum humillimam supplicationem nostrae propterea factam Majestati, tum vero attentis, et consideratis fidelitate et fidelibus servitiis fideles nostri *Stephani Pataky* quae ipse Sacrae primum Regni nostri Hungariae Coronae, et

deinde Majestati nostrae pro locorum, et temporum varietate fideliter exhibuit et impendit ac se imposteorum quoque exhibitorum, et impensurum pollicetur. Cum igitur ob hoc, tum vero ex gratia, et munificentia nostri Regia qua quosque de nobis, et Republica Christiana benemeritos, virtutisque colendae studiosus Antecessorum nostrorum, Diuorum quondam Hungariae Regum exemplo prosequi, eisque certa virtutum suorum monumenta quae ad maiora quaeque praestanda eos incitare possent decernere consuevimus; Eundem itaque Stephanum Pataky, e statu et condicione ignobili, in qua haec tenus perstitisse dicitur, de Regiae nostrae potestatis plenitudine et gratia speciali in coetum et numerum verorum atque indubitatorum memorati Regni nostri partiumque eidem subiectarum Nobilitati duximus cooptandum, annumerandum et adscribendum. Annuentes, et ex certa nostra scientia, animoque deliberato concedentes, ut ipse a modo imposteorum, futuris, et perpetuis semper temporibus, omnibus illis gratis, honoribus, indultis, privilegiis, libertatibus, iuribus, praerogativis, et immunitatibus,

quibus caeteri, veri, antiqui, et indubitati, praefati Regni nostri Hungariae, et partium eidem annexarum nobiles, hactenus quomodolibet de iure vel antiqua consuetudine, usi sunt, et gauisi, utunturque et gaudent, uti frui, et gaudere possit ac valeat haeredesque et posteritates ipsius utriusque, sexus universi, valeant atque possint. In cuius quidem nostrae erga ipsum exhibitae gratiae, et clementiae, ac liberalitatis testimonium, veraeque et indubitatae nobilitatis signum, haec Arma, seu nobilitatis insignia. *Scutum* videlicet militare erectum coelestini coloris, fundum illius viridi campo late inter occupante, cui Grus, naturali suo colore effigiatus, erecto sursum corpore, sinistro pede insistere, dextro autem practiosum lapillum tenere vigilantiae simulacrum designans cernere visitur. Scuto incumbentem galeam militarem craticulatam sive apertam Regio diademate, ex eoque Pelicanum naturaliter effigiatum super constructo sibi nido stantem, pectus suum vellicando cruere ternos pullos suos pascentem, proferente ornatam. A summitate vero sive cono galeae, lacrimis seu lemniscis hinc flavis et ceruleis, illinc autem candidis et rubris, in scuti extremitates sese diffundentibus scutumque ipsum decenter exornantibus quemadmodum haec omnia in principio seu capite praesentium literarum nostrarum Pictoris manu seu artificio, proprijs suis coloribus depicta, et ab oculis intuentium posita esse conspiciuntur. Eidem Stephano Pataky haeredibusque et posteritatibus eiusdem utriusque sexus universis gratiose danda duximus et conferenda. Decernentes, animoque deliberato concedentes ut ipse a modo imposterum futuris et perpetuis semper temporibus, eadem arma, seu nobilitatis insignia more aliorum dicti Regni nostri Hungariae, partiumque eidem subiectarum nobilium sub iisdem iuribus, praerogativis indultis, libertatibus, et immunitatibus quibus ipsi, vel natura, vel antiqua consuetudine usi sunt et gauisi utunturque et gaudent, ubique in praelijs, certaminibus, pugnis hastiludijs, torneamentis, duellis, monomachijs, aliisque omnibus, et singulis

acquibusvis exercitijs militaribus, et nobilitaribus, nec non sigillis, velis, cortinis, aulacis, annulis, vexillis clijpeis tentorijs, domibus, et sepulchris, generaliter vero in quarumlibet rerum, et expeditionum generibus, sub merae, vetustae, ac sincerae nobilitatis titulo, quo eos ab omnibus cuiuscunque Status, dignitatis, condicionis, et preminenciae homines existant insignitos et ornatos, dici, nominari haberie, et reputari volumus, et mandamus ferre, gestare, illisque in aevum uti, frui, et gaudere possit ac valeat, haeredesque et posteritates ipsius utriusque, sexus universi, valeant, atque possint. Imo nobilitamus, damus, et conferimus praesentium per vigorem. In cuius rei memoriam, firmitatemque perpetuam presentes literas nostras privilegiales, secreto sigillo nostro, quo ut Rex Hungariae utimur impendenti communitas; eidem *Stephano Pataky* haeredibusque, et posteritatibus eiusdem utriusque sexus universis, gratiose dandas duximus, et concedendas. Datum manus fidelis nostri, nobis sincere dilecti, Reverendissimi in Christo Patris, domini Georgij Szelepcsénij, Colocensis, et Bacsensis Ecclesiarum canonicè unitarum Archi-episcopi, Episcopatus Nitriensis Administratoris, locorumque, ac Comitatum eorundem Supremi ac perpetui Comitis, Consiliarij nostri intimi et per dictum Regnum nostrum Hungariae Aulae nostrae Cancellary, in Arce nostra Regia Posoniensi die Vigesima prima Mensis Julij, Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Sexagesimo secundo. Regnum nostrorum Romani, Quarto Hungariae et reliquorum Septimo Bohemiae vero anno Sexto. Reverendissimis ac Venerabilibus in Christo Patribus dominis Georgio Lippay de Zombor Metropolitanae Strigoniensis, et antelato altero Georgio Szelepcsényi, dictarum Colocensis, et Bacsensis, Ecclesiarum canonicè unitarum Archiepiscopis Thoma Pállffy ab Erdeőd electo Agricusis eodem Georgio Szelepcsényi Administratore Episcopatus Nitriensis, Petro Petretich Zagrabienis, Joanne Pállfalvay electo Varadiensis, Francisco Szegedi electo Transylvaniensis, Georgius Szechény electo Lauriensis, Stephano Sennyei de Kis Sennye electo Westpremiensis, fratre Joanne Salix, electo Quinque ecclesiensis Francisco Szentgyörgy electo Vacienis, fratre Petroüryeuich electo Sirmiensi, altero fratre Matthaeo Bennlich electo Bosnensis, tercio item fratre Paulo Ivanovich electo Tininiensis, Joanne Baptista Barsotty Rosonensis, fratre Hyacintho Macripodari electo Csánádiensis et Petro Mariany Segniensis, et Modruensis Ecclesiarum Episcopis, Ecclesias Dei feliciter Gubernantibus item Spectabilibus ac Magnificis, Comite Francisco Wesselény de Hadad Regni nostri Hungario Palatino Comite altero Francisco de Nadasd, Judic Curiae nostrae Regie, Comite Nicolao Zrinio, dictorum Regnorum nostrorum Dalmatiae, Croatiae, et Slavoniae Bano Comite Stephano de Csyak, Tavernicorum antelato Comite Nicolao a Zrinio Agasonum, Comite Georgio Erdeődý, de Monyoró Kerék Cubiculariorum Comite Nicolao Pállffy ab Erdeőd Latinorum, Comite Georgio Illyésházy Dapiferorum, Comite Adamo Forgacs de Ghymes Pincernarum, Comite Paulo Esterhazy Curiae nostrorum Regalium in Hungaria Magistris, ac memorato Comite Nicolao Pállffy de praelibata Erdeőd Comite Posoniense, cacterisque, quam plurimi Regni Nostri Hungariae Comitatus tenentibus etc. *honores.*

Leopoldus m. p. Georgius Szelepcsény m. p.
Episcopus Nitriensis.

Stephanus Orbán m. p.

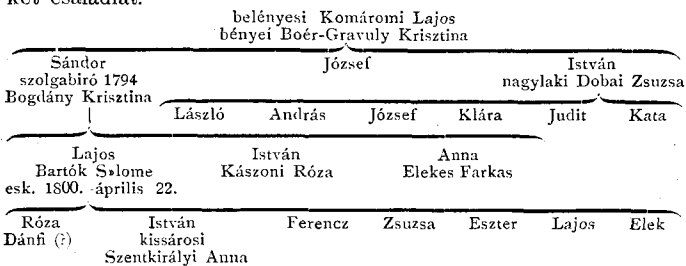
Eredetije: sárospataki Pataky Viktor főmérnök ur birtokában.

Kérdések. — Feleletek.

10. szathmári Enyedi Lajos kir. ítélőtáblai bíró úr családja helyesen leirt czímerét kívánja ismerni.

11. homoródszentmártoni Bíró István tanár úr a zágoni Aranka családra nézve kér útbaigazítást.

6. nagyunyomi Sényi László szolgabíró úrnak 2-ik számunkban föltett kérdésére még pótlólag közölhetjük az alábbi két családfát.

II.

belényesi Komáromi Ferencz
galgói Rác Ágnes

Agnes	Teréz	Julia	Krisztina, 1752
m.-vásárhelyi és solymosi Benkő János	Rácz János	Pál Benjámin	Irsai Zsigmond

E táblázatokon azonban nem tudjuk elhelyezni azon Lajost, kinek Türi Margittól született leányát baczkamadarasi Kiss Gergely yevé nőül.

10. A szathmári Enyedi család szímerét Siebmacher (Ung. A. Sppl. 95. tábla) így közli: Kék mezőben buzakalászkod között páncélos, sisakos vitéz áll, felemelt jobbában görbe kardot és felemelt baljában hatágu csillagot tart. Sisakdisz nincs. Takarók: kék-arany, piros-ezüst. Forrás: festett czimer.

A 11. alatti kérdésre helyszüke miatt jövő számunkban adunk választ.

Helyreigazítás.

Mult számunkban közölt «Ősfák» szövegében sajnálatos sajtóhibák csuszván be, ezennel azokat helyreigazítani kívánjuk.

IX. ősfán 1. alatti nemzedékrenden Kún István neje Sulyok Sára-ra helyesbitendő.

3. alatt az 1659-ki grófi diploma kivonatában a Rhédei család előneve *kis-rhédei*-re igazítandó.

8. alatt a családfán Adclshausen helyett: *Adlershausen* irandó.

9. alatt a családfán egy iz kimaradt: Ferencz (1674—1729) fia: *Sámuel* kir. kamarás † 1802. apr. 24. és ettől Albert és Ignác.

10. alatt a családfán szintén kimaradt egy iz: György (gróf 1696.) fia: *Cyörgy* kir. kamarás † 1735 és ettől Dénes.

13. alatt a források rovatában und. helyett: *ung.*

14. alatt a legutolsó sorban Ny. helyett: *No.*

X. ősfán (mely helytelenül V.-tel jelöltetett) 1. alatti nemzedék renden Bobély Mihály neve helyesen: *Borbély*.

3. alatt a források rovatában *Sbbg.* helyett: *S. sbbg.* irandó.

4. alatt Galambfalvi Andás helyesen: *András*.

11. alatt Orosz Benjamin czimeres pecsétjének leírása ekként helyesbitendő: Ezüst (?) balharánt pálya által, melyben balra lépdelő oroszlán és előtte hatágu csillag látható, — met-szett paizs.

Ugyanitt a legutolsó sorban még bejegyzendő: (N. J. VIII. 275)

Az Orosz család leszármazására zintén kimaradt egy iz: Istvánnak Jánosfalvi Judittól: *László* és ennek: Benjámin.

12. alatt a családfán Márton (1659) fiául beszurandó: *János* és ennek: György és András.

15. alatti családfán a 4-ik lépcsőn álló István neve alatti évszám 1608-ról *1680*-ra helyesbitendő.

16. alatti családfán Bujanovichné neve Géza-ról *Gizellára* helyesbitendő.

Rövidítések magyarázata.

K ≡ Kővári László: Erdély nevezetesebb családjai

N. J. = Nagy Iván: Magyarország családjai.

Pál I. = Pálmay József Udvarhely vm. nemes családjai.

Pál II. = Háromszék vm. nemes családjai.

M. N. Zs = Magyar nemzeti s zsebkönyv

Tb. d. g. H. = Taschenbuch der gräflichen Häuser (Gotha-Almanach).

Tb. d. fr. H. = Taschenbuch der freiherrlichen Häuser (Gotha-Almanach).

Tb. d. adl. H. = Taschenbuch der Adeligen Häuser (Gotha-Almanach).

Kn = Kneschke deutsches Adels-Lexikon

Kn. d. G. H. = Kneschke Grafen Häuser der Gegenwart.

U. N. I. (új Nagy Iván) = Dr. Komáromi András és Petkő Béla „Nagy Iván” család-történeti értesítő (3 évfolyam; megszünt).

Z. N. = Zedlitz-Neukirch preussisches Adels Lexicon.

Sz. Oklt = Szabó Károly (Dr. Szádeczky Lajos) Székely oklevéltár.

Dr. Vass M. = Dr. Vass Miklós: A királyi könyvek székely oklevelei.

Hild. = Hildebrandt der Kärtner Adel.

S. ung. A. = I. Siebmacher's grosses u. allgemeines Wappenbuch. der Adel v. Ungarn.

S. stbg. A. = ugyanaz. der Adel v. Siebenbürgen.

M. M. = Megerle v. Mühlfeld österr. Adels Lexicon.

Orsz. = országos.

lt. = levéltár.

Gy. k. = Gyulafejérvári káptalan.

k. c. = kolozsmonostori convent.

Lib. Reg = Liber Regius.

E. f. = Erdélyi főkormányászek.

Transsyl = Transsylvaniae.

cs. = család.

sz. = született.

egybk. = egybekeltek.

† = meghalt.

Jegy. = Jegyzetek.

Tagányi Károly jegyzéke az orsz. levéltárban található nemesi okleveleknek.

Dr. Illéssy János és Petkő Béla, A királyi könyvek.

baczkamadarasi Kis Bálint: Az Árpádok királyi vére.

Turul a magy. Herald. és geneal. társaság közlönye.

Közégi Sándor: Nemes családok Pestvármegyében.

Gr. Lázár Miklós: Erdély főispánjai (1540—1711).

Gyulai Rudolf: Komárom vármegye és város történetéhez.

Adler, herald geneal. Gesellschaft Wien havi és évi közleményei.

Genealogiai kézirat a XVIII. századból.

Genealogiai kézirat a XIX. századból.

Halotti jelentések gyűjteménye

Czímer gyűjtemény.

Czímer pecsét gyűjtemény.

Oklevelek gyűjteménye eredetiben és másolatban.

Családi levéltárakból gyűjtött adatok.

Kolozsvm. levéltárból gyűjtött adatok.

A cs. és kir. főkamaraál hivatalból gyűjtött adatok stb. stb.

Meding, Nachrichten von adelichen Wappen.

Grizner, Standes-Erhebungen u. Gnaden-Acte.

Genealogisches Reichs- u. Staats-Handbuch 1781.

Schönfeld, Adels-Schematismus. 1824. 1825.

Krébel, europäisches genealog. Handbuch. 1786.

Kövendi Veress Sándor: Torda és családai.

Nagy Sándor: Háromszék önvédelmi harca.

Dr. Vajda E. A. vagyasi Daniel család.

Hübner, genealog. Tabellen. 1725—33.

Hobor: K. Székely-Doboka várm. monogr.

Székely-Doboka várm. monogr. (Érdig. 4 kötet.)

Dr. Tomcsányi János: Örmény családok.

TARTALOM. Dr. Endes Miklós: Donátio a Székelyföldön. — Sándor Imre: makkfáji és uzapaniti Dózsa család. — domáldi és szászófalusi Felszeghi Samu. — Gy. R.: Ősfák. XI. agyagfalvi Görö Adel leszármazása. XII. karathnai Kőezői Gizella. Bisztrai Bisztrai Józsefné leszármazása. XIII. farnasi Keczei Erzsébet leszármazása. — S.: Gróf Esterházi Magdolna. — Oklevéltár. — Kérdések. — Feleletek. — Rövidítések magyarázata.